

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки
(Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975)

Ефективна економіка № 8, 2014

УДК 339.942

І. М. Вахович,
д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк
І. В. Бодак,
аспірант, Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

I. M. Vahovych,
Ph.D. (Econ.), Professor, Vice-rector for scientific work, Lutsk National Technical University
I. V. Bodak,
Ph. D candidate, Lutsk National Technical University

RESOURCE POTENTIAL OF UKRAINE AND PERSPECTIVES TRANSBOUNDARY COOPERATION IN THE FIELD OF FOOD SECURITY

Основою продовольчої безпеки, насамперед, є фізична доступність достатньої кількості та асортименту основних груп продуктів харчування для населення країни. Однак не завжди вдається за рахунок вітчизняних об'ємів продукції забезпечити оптимальний фонд споживання в усіх продуктах. В Україні існують групи продукції за якими регіони не в змозі забезпечити фізіологічні потреби населення та вважаються імпортозалежними від іноземної продукції, оскільки обсяги імпорту становлять більше 30 % від внутрішнього ринку за продуктами. Тому необхідно максимізувати обсяг ресурсного потенціалу та використовувати переваги транскордонного співробітництва у забезпеченні продовольчої безпеки України. У статті запропоновані особливості ресурсного потенціалу країни та переваги використання транскордонного співробітництва у сільському господарстві України з метою забезпечення продовольчої безпеки країн.

Basis of food security primarily lies in physical accessibility sufficient quantity and assortment of basic food groups for the population. However, not always it is possible due to the volume of domestic production to ensure optimal consumption fund in all group products. In Ukraine, there are exist groups of products for which the regions cannot ensure physiological needs of the population and are considered as import-dependable of foreign products, because import account for more than 30% of the domestic market for these products. Therefore it is necessary to maximize the amount of resource potential and take advantage of transboundary cooperation in providing food security of Ukraine. In the article have been proposed features of regional resource potential and advantages of exploitation transboundary cooperation in agriculture of Ukraine in order to ensure country's food security.

Ключові слова: *продовольча безпека, фізична доступність продукції, сільське господарство, базові групи продукції, оптимальний фонд споживання, транскордонне співробітництво.*

Key words: *food security, physical product's accessibility, agriculture, basic product groups, optimal consumption fund, transboundary cooperation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1379 "Деякі питання продовольчої безпеки", Міністерству економічного розвитку і торгівлі постановлено готувати та оприлюднювати щороку звіт про стан продовольчої безпеки України. Відповідно до проведеної оцінки стану продовольчої безпеки згідно Методики визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, визначено основні індикатори продовольчої безпеки, серед яких: добова енергетична цінність раціону людини, забезпечення раціону людини основними видами продуктів, достатність запасів зерна у державних ресурсах, економічна доступність продуктів, диференціація вартості харчування за соціальними групами, ємність внутрішнього ринку окремих продуктів та продовольча незалежність за окремим продуктом. За досліджений період 2008 – 2012 роки, щороку показник достатності споживання за продуктами: м'ясо, молоко, риба, плоди, становив нижче раціональних норм харчування розроблених МОЗ України; а показник продовольчої незалежності країни за продуктами: риба, плоди, олія рослинна всіх видів, зазначив, що регіони країни є залежними від імпорту [1].

Така стабільно негативна ситуація загрожує продовольчій безпеці та сталому розвитку країни, адже не забезпечується здоровий розвиток нації. Тому необхідно дослідити ресурсний потенціал регіонів України на можливість забезпечення оптимального фонду споживання продовольчої безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у дослідження питання забезпечення продовольчої безпеки регіону, та в цілому країни, внесений вітчизняними та зарубіжними дослідниками: Гойчук О.І. [2], Манзій І.Б. [3, с. 51-56], Саблук В. П., Лисак М. А., Власов В. І. [4б с. 43-45], Руликівський В.П. [5, с. 122-124], Шевченко О.О [6, с. 244-249], Одінцов М.М. [7], Агалова Т., Вахрушева Л. [8, с. 31], Оглуздин Н.С. [9] та багатьма іншими.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз наявного та потенційного ресурсного потенціалу регіонів країни за основними групами продуктів харчування та визначення ролі транскордонного співробітництва в забезпеченні продовольчої безпеки країни.

Виклад основного матеріалу. До основних критеріїв продовольчої безпеки належить самозабезпечення продуктами харчування, під яким розуміється наявність продовольства на ринку в будь-який момент часу. Чим вищий рівень внутрішньої забезпеченості країни продовольством, тим більш держава є захищеною і менше залежить від зовнішніх чинників на міжнародній арені. Для досягнення рівня самозабезпеченості держави основними продуктами харчування, уряд повинен впроваджувати програми розвитку агропромислового комплексу та вітчизняного виробництва. Повного самозабезпечення дотримуються ряд країн, які проводять політику заохочення виробництва продовольства з метою забезпечення мінімально необхідного рівня споживання в умовах, коли не буде можливості імпортувати продовольство навіть за високою ціною. До таких країн відносять США, Японія, Канада, Франція, Німеччина, рівень продовольчої безпеки в яких є визначальним фактором сили та авторитету країни.

Україна володіє потужним агропромисловим потенціалом, сприятливими кліматичними умовами, земельними ресурсами, що необхідні для ведення ефективного сільськогосподарського виробництва та повинні бути використані для забезпечення національних інтересів: забезпечення продовольчої безпеки, соціально-економічного розвитку країни та міжнародного завдання: подолання продовольчої кризи в світі. Системоутворюючим підґрунтям продовольчої безпеки країни є успішне функціонування регіональних агропромислових комплексів. Діагностика продовольчої безпеки регіонів України за ринковою складовою показала, що сукупний об'єм вітчизняних продуктів харчування є достатнім для забезпечення населення продуктами харчування на раціональному рівні. Однак загрозою продовольчій безпеці країни є низький рівень пропозиції на ринку окремих видів вітчизняних продуктів, зокрема тваринного походження: молока, мяса, риби та рослинного походження: плодів та ягід. Оскільки, підсистеми виробництва та споживання продуктів харчування є взаємопов'язані та залежать одна від одної, рівень споживання вищевказаних продуктів, що виробляються в недостатній кількості, є низьким та викликає дефіцит макроелементів та вітамінів в раціоні. Така негативна тенденція в 2008 – 2012 роках загрожує здоров'ю життєдіяльності та відтворенню нації.

Ефективне використання ресурсного потенціалу кожного з регіонів передбачає використання резервів. Таким чином, завдання полягає у дослідженні резервів регіонів у забезпеченні високих обсягів пропозиції вітчизняних продуктів. Під резервами варто розуміти наявний та невикористаний ресурсний потенціал регіону, а також можливості результативного його використання. В системі продовольчої безпеки, регіони виступають, як виробничі системи, з допомогою оцінки рівня використання потужностей їхнього потенціалу можливо визначити регіони, що ефективно використовують, а також ті, що не володіють власними природними ресурсами.

На нашу думку, для визначення рівня використання ресурсного потенціалу регіону необхідно зіставити:

- величину фактичного та максимального обсягів виробленої продукції в регіоні. Формула визначення коефіцієнта використання ресурсного потенціалу регіону матиме вигляд:

$$K_{spn} = \frac{O_{fact}}{O_{max}} \times 100\% \quad (1)$$

де: O_{fact} – фактичний обсяг виробленої продукції в регіоні (2012 рік), O_{max} – найвищий обсяг виробленої продукції в регіоні за період (1990 - 2012 роки).

Такий розрахунок рівня використання ресурсного потенціалу регіонів покаже наскільки ефективно використовуються регіональні наявні ресурси в виробництві продуктів харчування з метою забезпечення продовольчої безпеки за кожним продуктом та формуванні експортного потенціалу країни.

Коефіцієнт використання ресурсного потенціалу у виробництві продуктів тваринного походження в середньому в Україні становить лише 67 %, в той час як за продуктами рослинного походження близько 89 %. Тобто регіони країни володіють значними ресурсними резервами, що не використовуються. Виділено три групи регіонів відповідно до рівня використання потенціалу регіону:

- I група «високий рівень використання потенціалу», частка використаного потенціалу в регіонах знаходиться в межах від найменшого рівня 83% до найвищого 100 %;
- II група «середній рівень використання потенціалу», частка використаного потенціалу в регіонах знаходиться в межах від 73 % – 82 %, не зважаючи, що різниця між найвищим та найнижчим показником в групі становить лише 10 %, до даної групи належить найбільша кількість регіонів за групами;
- III група «низький рівень використання потенціалу», частка використаного потенціалу в регіонах знаходиться в межах від 57 % – 72 %;

Необхідно зазначити, що найнижчі показники використання ресурсного потенціалу в регіонах були досліджені за продуктами тваринного походження: молоко, м'ясо, риба та продуктом рослинного походження: плоди та ягоди, саме за вищепереліченими продуктами в країні існує продовольча небезпека, тобто вироблених об'ємів в країні продуктів не достатньо для забезпечення споживання населення на раціональному рівні.

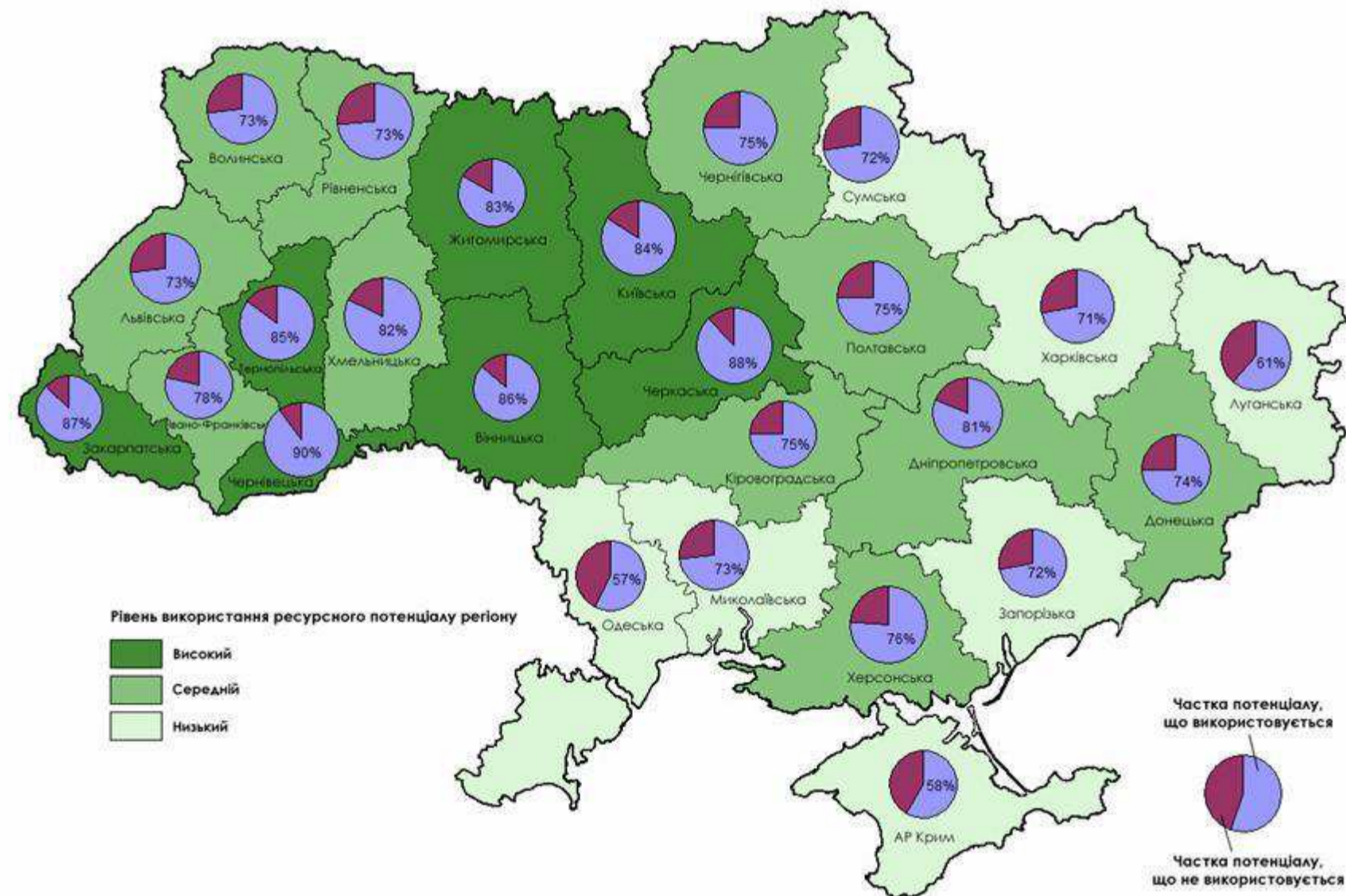

Рис. 1. Використання ресурсного потенціалу регіонів у забезпеченні продовольчої безпеки*

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [10]

За результатами дослідження, Чернівецька область використовує власний ресурсний потенціал на 90 %, тобто максимально використовує резерви власного ресурсного потенціалу для виробництва високого рівня пропозиції продукції харчування з метою забезпечення продовольчої безпеки країни. Лише 7 регіонів визначені, як такі, що використовують власний потенціал на високому рівні, серед них: Вінницька, Житомирська, Закарпатська, Київська, Тернопільська, Черкаська, Чернівецька області.

Більшість регіонів країни характеризуються середнім та низьким рівнем використання ресурсного потенціалу регіону, що свідчить про загальну неефективність діяльності регіонального агропромислового комплексу в тому числі: відсутність державної підтримки вітчизняного виробника, застарілість виробничих фондів, необхідності реконструкції, залучення новітніх методів вирощування.

З проведеного аналізу, ми зробили висновок, що ресурсний потенціал регіонів не використовувався максимально можливо у забезпеченні продовольчої безпеки та формуванні експорту, а існуючі системи АПК регіонів країни є організаційно непов'язані між собою у вирішенні продовольчих завдань. Тому необхідно дослідити об'єми ресурсного продовольчого потенціалу регіонів з метою визначення спеціалізації та частки регіонів у виробництві продуктів харчування. Спеціалізація регіону визначається найвищою часткою регіону у виробництві певного виду продукту в загальному по країні. Агропромисловий комплекс регіону повинен займатись виробництвом тієї продукції, де ефективність є найвищою. Необхідно сформувати систему спеціалізації регіонів з урахуванням природно-ресурсних особливостей регіонів. Адже, агропромисловий комплекс регіону є основоположним фактором, що дає можливість забезпечити населення продуктами харчування.

Проаналізувавши ресурсний потенціал регіонів за 10-ма основними видами продуктів, ми розрахували частку кожного регіону за експортним ресурсом продуктів харчування, що дозволило нам виділити спеціалізацію кожного регіону за продуктом. Тобто, регіон повинен спеціалізуватись на тому продукті, де результативність його вирощування чи виробництва буде вищою за інші можливі варіанти вирощування інших груп продукції. Об'єм експортних ресурсів визначає суму наявного вільного ресурсу та потенційних вільних ресурсів, що можуть та повинні використовуватись з метою забезпечення фонду оптимального обсягу споживання продукції та забезпечення високого рівня експорту.

Спеціалізацію регіону, що зображена на рис. 2, переважно визначають земельні ресурси та природні умови. Отже, можливо стверджувати, що за 8-ма з 10-ти продуктів (крім риби та плодів) існує значний агропродовольчий потенціал, що повинен використовуватись у виробництві продуктів харчування з метою росту об'ємів експорту.

Так, найвищий рівень експортних ресурсів в країні зосереджено у вирощуванні зернових культур, що є основою експорту агропродовольчих товарів. Обсяг наявних та потенційних експортних ресурсів в країні становить – 57,5 млн. тонн, що у вартісному вираженні близько 17,5 млрд. дол. Коефіцієнт використання потенціалу зернових культур в Україні становить 82 %, що свідчить про можливі перспективи нарощення виробництва.

Прибутковою сферою експорту є виробництво соняшникової олії, вартісна величина експортних ресурсів в країні яких рівна 5,69 млрд. дол. при об'ємах виробництва 3,33 млн. тонн. Коефіцієнт використання потенціалу олії в Україні дорівнює 100 %, оскільки обсяги виробництва в 2012 році досягли рекордних за період 1990 – 2012 роки.

Наступна сфера експорту з прибутком в 5,59 млрд. дол. є молоко та молочні продукти. Для досягнення такого фінансового результату необхідно виробляти в 2 рази більше молочних продуктів, ніж олії, на рівні 7,33 млн. тонн. Використання ресурсів за даним видом продуктів є низьким лише 53 %, що свідчить про не економічну відсталість молочної галузі України від рослинницької сфери АПК.

Рис. 2. Спеціалізація регіону на виробництві певної групи продукції

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [10]

Експорт картоплі є прибутковою та перспективною галузю експорту, що може в майбутньому принести значні фінансові результати на рівні 3,76 млрд. дол. Картопля є економічно дешевшим продуктом серед перелічених, лише 190 дол./1 тонн, однак обсяг її експортного потенціалу є значним та становить 19,8 млн. тонн.

Вартість експортних ресурсів цукру оцінюються в 3,07 млрд. дол., при обсягах 1,46 млн. тонн. Даний продукт є економічно дорогим, вартість 1 тонн – 2105 дол., після м'ясопродуктів, його вартість є найвищою. Коефіцієнт використання потенціалу цукру в Україні становить 82 %.

Низьким обсягом експортного ресурсу характеризується м'ясо та м'ясопродукти (0,76 млн. тонн), що у вартісному вираженні рівняється 1,91 млрд. дол., коефіцієнт використання потенціалу за даним продуктом є низьким та становить 58 %.

Експортні ресурси яєць складають 8,41 млрд. штук, або 420 тис. тонн, та у вартісному вираженні – 0,73 млрд. дол., коефіцієнт використання потенціалу рівний 100 %, оскільки в 2012 році зафіксовані найвищі обсяги виробництва продукту за період 1990 – 2012 роки.

Найнижча вартісна величина експортних ресурсів досліджена за продуктам овочів близько 0,41 млрд. дол., загалом коефіцієнт використання потенціалу за даним продуктом становить 100 %, тобто нарощені вітчизняні об'єми є найвищими за досліджений період.

Отже, дослідження ресурсного потенціалу показало в Україні існує значний ресурсний потенціал у сфері продовольчої безпеки, що при впровадженні регіональної політики та залученні державної підтримки спроможний не тільки забезпечити необхідними об'ємами потреби населення країни, але й забезпечити зростання експорту на 54 %. Оскільки, вартісна величина експорту агропродовольчих товарів в 2012 році становила 17,8 млрд. дол., а досліджена вартісна величина експортних ресурсів країни становила в 2012 році близько 38,7 млрд. дол., тобто наявний потенціал використовувався лише на 46 %.

Однак існує дві групи продуктів, що за результатами дослідження не спроможні забезпечити фонд оптимального споживання, та потребують імпорту об'ємів продукції у забезпеченні продовольчої безпеки.

Аналіз ресурсного потенціалу регіонів за групами продуктів риба та плоди показав, що фактичних обсягів виробленого продукту є недостатньо для забезпечення фонду оптимального споживання. Потенційних ресурсів з невикористаного регіонального потенціалу є також не достатньо для забезпечення оптимального рівня пропозиції продукції.

Необхідність в рекомендованій зміні обсягу вилову риби в Україні за 2012 рік становила 788 тис. тонн, а обсяг наявного вільного ресурсу зафіксовано лише в АР Крим - 87 тис. тонн. Тому необхідність в забезпеченні фонду оптимального обсягу споживання за рахунок імпорту за даним продуктом в 2012 році - 701 тис. тонн. Об'єм фактичного імпорту в 2012 році становив 441 тис. тонн. За умови залучення невикористаного потенціалу регіонів, дефіцит продукції в країні можливо знизити до 447 тис. тонн. Тому за даним продуктом існує необхідність в імпорті, оскільки потенційних ресурсів не достатньо для забезпечення внутрішнього фонду споживання.

Дослідження невикористаного потенціалу риби в регіонах показало, що потенційні вільні ресурси є лише в АР Крим (167 тис. тонн) та в Одеській області (20 тис. тонн).

Внутрішній фонд оптимального обсягу споживання риби в Україні становить 904 тис. тонн, фактичний обсяг вилову риби лише 203 тис. тонн, невикористаний потенціал регіонів становить 253 тис. тонн, тому за даним продуктом буде існувати залежність від імпорту.

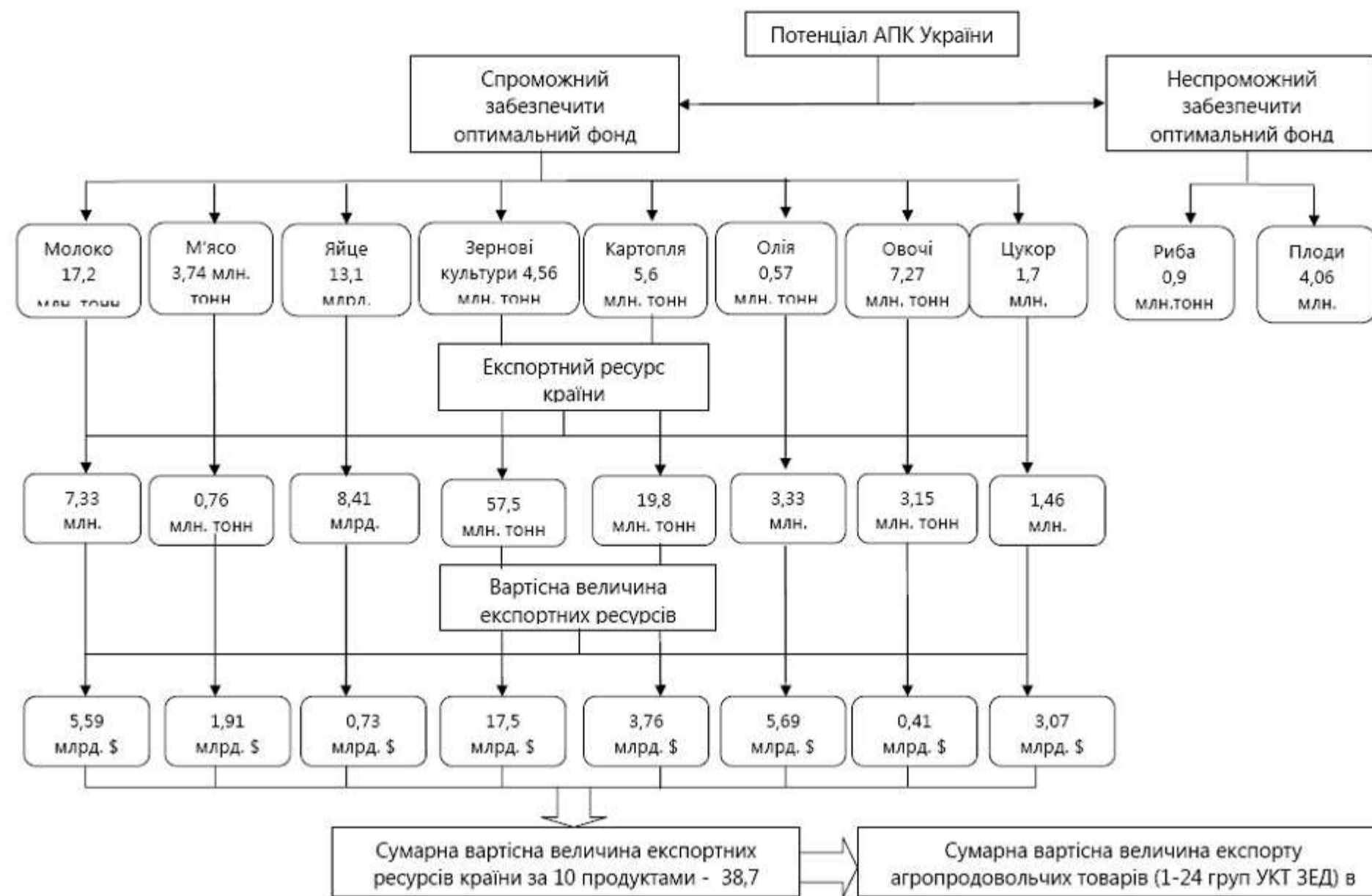

Рис. 3. Вартісна величина агропродовольчих експортних ресурсів України

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [10]

Фонд оптимального обсягу споживання плодів та ягід в Україні становить 4 млн. тонн, вироблені обсяги продукту в 2012 році покривають лише 45 % від необхідного об'єму. Тому рекомендована зміна обсягу виробництва в країні становить 2257 тис. тонн, якщо залучити невикористаний потенціал регіонів, можливо знизити обсяг рекомендованої зміни до 1447 тис. тонн.

Наявні вільні ресурси плодів та ягід, що складають 204 тис. тонн, можуть зменшити дефіцит продукту, переважно зосереджені в Вінницькій (107 тис. тонн), Закарпатській (2 тис. тонн), Хмельницькій (36 тис. тонн) та Чернівецькій (57 тис. тонн). Потенційні невикористані ресурси наявні в АР Крим (325 тис. тонн), Закарпатській (25 тис. тонн), Хмельницькій (21 тис. тонн), та становлять в сумі 370 тис. тонн.

Можливо стверджувати, що розподіл виробництва даного продукту є нерівномірний по країні. Найвища частка експортних ресурсів 56,5 % зосереджено в АР Крим, 18,6 % ресурсів країни в Вінницькій, 10,3 % в Чернівецькій, 9,9 % в Хмельницькій, 4,7 % в Закарпатській областях.

Загалом за даними ресурсами риба та плоди, країна не володіє експортним потенціалом, адже навіть не спроможна забезпечити потреби внутрішнього ринку. Тому необхідно поглиблювати трансграничне співробітництво регіонів країни з метою забезпечення оптимального фонду споживання. На заході Україна межує із Польщею, Угорщиною та Словаччиною, на сході та півночі України – кордон із Росією, на південному заході – з Молдовою та Румунією. На півночі Україна межує з Білоруссю, через яку здійснюється зв'язок із країнами Балтії. З Румунією та Росією Україна має не тільки сухопутний, а й морський кордон.

Переваги трансграничного співробітництва використовуються у сфері забезпечення продовольчої безпеки з початку створення незалежної країни України і до сьогоднішнього дня, оскільки населення прикордонної території виїжджає за кордон з метою придбання товарів, які більш можуть бути більш якісними, дешевшими на суміжних прикордонних територіях. Однак, на нашу думку, підрахувати значний вплив трансграничного співробітництва на регіональну торгівлю підрахувати складно, оскільки прикордонна торгівля переважно здійснюється без оформлення офіційних документів.

Задача забезпечення достатньої пропозиції усіх основних груп продуктів харчування є досить складною, лише високорозвинені країни такі, як Франція, США, Канада забезпечують практично на 100 % власний фонд споживання за рахунок вітчизняної продукції.

В цілях дослідження трансграничного співробітництва у забезпеченні продовольчої безпеки було проаналізовано товарну структуру експорту та імпорту продуктів харчування у Волинській області (табл. 1). Адже, регіональний продовольчий ринок Волині характеризується значною розвиненістю і активною участю у трансграничних економічних відносинах.

Згідно результатів дослідження Волинська область імпортує ті продукти в найвищій кількості за якими існує недостатність споживання, а саме 75 % імпорту в 2011 році склали м'ясо та їстівні субпродукти, на 2 місці – практично 10 % продукти з м'яса та риби.

З товарної структури експорту найвища частка – 66 % становлять продукти з групи жири та олії тваринного або рослинного походження, тобто продукт олія соняшникова.

Тобто, згідно дослідження країна спроможна експортувати ті продукти, що володіють високим ресурсним потенціалом, а саме олію соняшкову та зернові культури. А також змушена через імпорту продукції та переваги трансграничного співробітництва завозити у продукцію, в чому відчуває дефіцит – м'ясопродукти, рибопродукти, плоди.

Таблиця 1.
Товарна структура експорту та імпорту Волинської області

УКТЗЕД	Групи продуктів	Імпорт 2011 рік (тис. дол.)	% знач-я	Експорт 2011 рік (тис. дол.)	% знач-я
02	м'ясо та їстівні субпродукти	37849,8	75,4 %	1770,6	0,6 %
03	риба і ракоподібні	738,3	1,5 %	-	-
04	молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	2879,3	5,7 %	15914,2	5 %
05	інші продукти тваринного пох-я	122,6	0,2 %	0	0 %
07	овочі	2037,3	4,0 %	289,4	0,1 %

08	їстівні плоди та горіхи	875,0	1,7 %	9034,1	2,9 %
10	зернові культури	271,4	0,5 %	22373,3	7,1 %
15	жири та олії тваринного або рослинного походження	-	-	209299,0	66,5 %
16	продукти з м'яса, риби	4805,1	9,5 %	8725,5	2,8 %
20	продукти переробки овочів	740,4	1,5 %	48539,3	15 %
ВСЬОГО		50319,2		315945,4	

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [10]

Найвищий відсоток співробітництва у Волинській області з країнами ЄС, серед яких прикордонні країни Польща, Угорщина, Словаччина, Румунія. Експортуємо з Волинської області продукції на суму 646350,7 тис. дол., серед яких 64 % до ЄС, а 33 % до країн СНД, найвища частка з поміж яких належить Російській Федерації.

В 2011 році імпорт у Волинську обл. перевищував експорт на 64 %, та становив 1059592,7 тис. дол., за даними найвища частка імпорту надходить до Волинської обл. з країн ЄС, висока частка у імпорті складає з країн Польщі та Угорщини (табл. 2). Високий рівень експорту та імпорту з Польщі ми пов'язуємо у зв'язку з географічним сусідством територій.

Таблиця 2.
Обсяги експорту та імпорту Волинської області до ЄС та СНД

№	Країни	Експорт 2011 рік, (тис. дол.)	% знач-я
1.	Європа у тому числі : Польща Угорщина Словаччина Румунія	417605,8 45520,0 77229,0 10754,0 2177,8	64 %
2.	Країни СНД у тому числі : Білорусь Молдова Російська Федерація	218099,0 21103,2 7361,2 148793,9	33 %
		Всього: 646350,7	
№	Країни	Імпорт 2011 рік, (тис. дол.)	% знач-я
1.	Європа у тому числі : Польща Угорщина Словаччина Румунія	772159,4 133666,2 205,901,1 13619,3 11202,6	73 %
2.	Країни СНД у тому числі : Білорусь Молдова Російська Федерація	236168,1 106873,3 696,1 118708,4	22 %
		Всього: 1059592,7	

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України [10]

В умовах інтеграційних процесів роль транскордонного співробітництва визначається можливістю прискорення процесів вирівнювання якості життя населення прикордонних територій, щонайменше, до середньоєвропейського рівня та досягнення вільного руху товарів, людей і капіталів через кордон до повної інтегрованості простору [11, с. 5]. Тобто для розвитку транскордонного співробітництва у сфері продовольчої безпеки необхідно:

- підвищити якість та безпеку продуктів харчування шляхом впровадження Європейський стандартів якості та директив ЄС;
- впровадити в практику регіонального європейський досвіду аграрної політики;
- запровадити транскордонну статистику, що дозволить відобразити точніше регіональні процеси торгівлі продуктами харчування;
- залучити кошти міжнародних організацій та програм допомоги структурних фондів ЄС;
- економічна інтеграція регіонів на основі угоди про асоціацію України з ЄС.

Більшість підприємств України працюють відповідно до державних стандартів – ДСТУ та ТУ, тому рівень якості вітчизняних продуктів харчування є таким, що не витримує конкуренції з європейською продукцією. На нашу думку, основою ефективної транскордонного співробітництва у сфері продовольчої безпеки є торгівля з обох сторін межуючи країн, якісними продуктами харчування. Тому основною метою, на даний момент, є впровадження Європейських стандартів якості продукції, що направлені на підвищення рівня вітчизняних стандартів та гарантій якості продукції харчування. В сучасних умовах, коли країна поставляє значні об'єми експорту на іноземні ринки, така політика є надзвичайно актуальною, адже саме якість забезпечує конкурентоздатність продукту та слугує основним інструментом у боротьбі за ринки збуту. Політика впровадження Європейських стандартів якості харчування є важливою ще й тому, що здатна підвищити рівень якості життя населення в країні. Для реалізації даної мети необхідно ввести в Україні єдині з Європейськими законодавчі вимоги (директиви), стандарти та процеси перевірки продукції. Після чого, українська продукція з європейськими стандартами якості буде стане більш конкурентоспроможною на ринках ЄС та в інших іноземних країнах. Оскільки європейські стандарти якості прийняті у всьому світі, на відміну стандартів якості Митного союзу, що визнаються лише у країнах самого Митного союзу.

Висновок. Транскордонне співробітництво є важливим для розвитку продовольчої безпеки країни, адже шляхом залучення коштів міжнародних організацій надає можливості до розвитку регіональних систем ведення господарства, ставить на меті підвищення рівня якості та безпеки продуктів харчування, не лише для здійснення ефективнішої прикордонної торгівлі, але й підвищення рівня якості життя в країні. Регіони України володіють значним ресурсним потенціалом за зерновими та олійними культурами для здійснення зовнішньої торгівлі та розвитку транскордонного співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Звіт про стан продовольчої безпеки України у 2012 році [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.me.kmu.gov.ua/file/link/218867/file/zvit.doc> (<http://www.me.kmu.gov.ua/file/link/218867/file/zvit.doc>).
2. Гойчук О.І. Продовольча безпека: теорія, методологія, проблеми : Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. д-ра екон. наук. 08.07.02. / Миколаїв. держ. аграр. ун-т. - Миколаїв, 2004. - 32 с.
3. Манзій І.Б. Про показники продовольчої безпеки країни / І.Б. Манзій // Економіка АПК. – 2009. - №2. – С.51 – 56.
4. Власов В. І. Методичні підходи щодо оцінки продовольчої безпеки країни / В. П. Саблук, М. А. Лисак, В. І. Власов // Економіка АПК. – 2009. – № 8. – С. 43–45.
5. Руликівський В.П. Узагальнена структура схема динамічної моделі процесу забезпечення продовольчої безпеки держави / В.П. Руликівський// Економіка та держава. – 2009. - №7. – С.122 - 124.
6. Шевченко О.О. Математична модель оцінювання забезпечення регіональної продовольчої безпеки/О.О. Шевченко // Держава та регіони. – Серія: державне управління. – 2008. - №2. – С.244 – 249.

7. Одінцов М.М. Моделювання факторів формування продовольчої безпеки // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=113> (<http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=113>).
8. Агалова Т. Продовольственная безопасность: методика оценки / Т.Агалова, Л.Вахрушева // Экономика сельского хозяйства России. – 2001. - №6. – С.31.
9. Оглуздин Н.С. Продовольственная безопасность России // [Электронный ресурс]. - Режим доступу: <http://geopolitika.narod.ru/New/prod.htm> (<http://geopolitika.narod.ru/New/prod.htm>)
10. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України [сайт] Держслужбстат України. — Режим доступу:<http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
11. Пиц М. І. Використання Європейського досвіду транскордонного співробітництва у зовнішній політиці України / І. М. Пиц // Галицький економічний вісник. — 2009. — № 2. — С. 3-7.

References.

1. Report on the status of food security in Ukraine in 2012 (2013), available at: <http://www.me.kmu.gov.ua/file/link/218867/file/zvit.doc> (<http://www.me.kmu.gov.ua/file/link/218867/file/zvit.doc>) (Accessed 20 Aug 2014).
2. Goychuk O. (2004), “Food security: theory, methodology, problems”, Abstract of Ph.D. dissertation, Agricultural economics and agrobusiness, Mykolaiv state agricultural university, Mykolaiv, Ukraine.
3. Manziy I. (2009), “Food security indicators”, *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 51-56.
4. Vlasov V., Sabluk V., Lysak M. (2009), “Methodical approaches to assessment of food security”, *Ekonomika APK*, vol. 8, pp. 43-45.
5. Rulykivskyy V. (2009), “Generalized structure scheme of dynamic model the process of ensuring food security”, *Ekonomika ta dergava*, vol. 7, pp.122 -124.
6. Shevchenko O. (2008), “Mathematical model assessment of regional food security”, *Ekonomika ta region*, vol. 2, pp.244 - 249.
7. Odintsov M. (2010), “Modelling factors of formation food security”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=113> (<http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=113>) (Accessed 20 Jan 2010).
8. Ahalovoyi T., Vahrushevych L. (2001), “Food security: a methodology for evaluation”, *Ekonomika selskogo hozaistva Rossij*, vol. 6, pp. 31.
9. Ohluzdyn N. (2008), “Food security of Russia 2008”, available at: <http://geopolitika.narod.ru/New/prod.htm> (<http://geopolitika.narod.ru/New/prod.htm>) (Accessed 20 May 2014).
10. State Statistics Service of Ukraine (2014) “Statistical Information”, available at:<http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 6 June 2014).
11. Pyts M.I. (2009), “Use of European cross-border cooperation in foreign policy”, *Galician Economical Journal*, vol. 2, pp. 3-7.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2014 р.

(<http://www.poligrafua.net/>)

bigmir.net

2376

1004

(<http://www.bigmir.net/>)

Вропы.

ТОВ "ДКС Центр"